

A Jugoszláv Talajtani Társaság IV. Kongresszusa

Belgrád, 1972. szeptember 11—13

A Jugoszláv Talajtani Társaság IV. Kongresszusán egyben a Társaság húszéves jubileumát is ünnepelte. Ennek megfelelően a kongresszus tudományos programjában a Társaság húszéves működésének eredményei és tapasztalatai is helyet kaptak az aktuális szakmai kérdések mellett.

A kongresszust egyhetes szakmai kirándulás előzte meg, melynek során a résztvevők Bácska, Bánát, Szerbia Belgrádtól délre eső vidékei talajaival és mezőgazdasági termelésével ismerkedtek meg. Egész napot szenteltek a vízerőművekkel kapcsolatos talajtani és mezőgazdasági problémáknak is Kragujevacon.

A kongresszus tanácskozásai plenáris üléseken és szekciókban folytak. A megnyitó ülésen TESIĆ professzor, a Társaság elnöke számolt be a Jugoszláv Talajtani Társaság két évtizedes munkájáról és eredményeiről. Előadásában kitért a Társaság szervezésének idején végzett tevékenységekre, valamint arra, hogy az egyes bizottságok (melyeknek elnevezése megegyezik a Nemzetközi Talajtani Társaság megfelelő bizottságaival) milyen eredményeket értek el az elmúlt időszak során. Ismeretes, hogy Jugoszláviában az egyes köztársaságoknak külön talajtani szekciói vannak, melyeknek munkája részben általános, részben pedig az illető köztársaságban helyi jellegű. Ez jól tükröződött vissza TESIĆ professzor előadásának értékelésében is.

Az előadás értékelte a Jugoszláv Társaság folyóiratának *Zemljiste i Biljka* munkáját és eredményeit is, mely folyóirat hazánkban is közismert és jól tükrözi a jugoszláv talajtani és agrokémia elméleti és gyakorlati tevékenységét.

Az előadás külön taglalta a Társaság eddigi kongresszusait, valamint az ezek között végzett munkát. Különösen részletesen foglalkozott a legutóbbi, 1967-ben tartott Zadari III. Jugoszláv Talajtani Kongresszus óta elért eredményekkel, valamint azzal, hogy ennek javaslatait és határozatait hogyan sikerült azóta megvalósítani.

Az első tanácskozási nap központi problémákkal foglalkozó tudományos előadását V. MIHALIĆ tartotta *Jugoszlávia mezőgazdaságilag hasznosított talajai termékenységének növelési lehetőségei* címmel. Előadásában a talajok természeti leírása mellett részletesen kitért a termelés hatására a talajok sajátosságainak vonatkozásában. Kifejtette, hogy az emberi termelő tevékenység sokoldalú és részben közvetlenül hat a talaj tulajdonságaira, részben közvetve a talaj-növény rendszeren keresztül. Vázolta annak lehetőségeit is, hogy egy megadott klíma és földrajzi környezet esetében mik a határai azoknak a mesterséges beavatkozásoknak, amelyeket a talajra gyakorolhatunk. Ilyen vonatkozásban különböztette meg a talaj produktivitását és a talaj termékenységét.

Míg a termékenység mértékét a termék mennyiségével jellemezte, a produktivitást mint *technológiai* termékenységet próbálta megközelíteni. Ebben a fogalomkörbe értette bele a mezőgazdasági hasznosítás által a talajra gyakorolt hatások összességét. Mint ebből látható, a talaj *termékenységét* az általunk természetes termékenységnek ismert fogalomhoz hasonlóan adja meg, míg az általa használt *technobiológiai* termékenység, vagy produktivitás sokban hasonló ahhoz, amit más kutatók effektív termékenységnek neveznek.

MIHALIĆ előadásának későbbi részében részletesen jellemezte Jugoszlávia különböző tájait és azoknak termőtalajait. Miután Jugoszlávia klimatikus viszonyai az ország különböző részeiben eléggé eltérőek, az előadó nagy figyelmet fordított ezekre a különbségekre. Ugyanilyen gonddal választotta el egymástól a geomorfológiai, hidrogeológiai és más természeti viszonyokban különböző körzeteket.

A mezőgazdaságilag hasznosított talajoknak többé-kevésbé gyakorlati klasszifikációját is megadta, amely a genetikum osztályozási rendszeren alapszik.

Fentiek alapján Jugoszlávia területén öt mezőgazdasági vidéket különített el, melyek a következők:

1. Alföldek, főként gabonatermesztéssel.
2. Dombvidékek, szőlő-, gyümölcsstermesztéssel és szarvasmarha-tenyésztéssel.
3. Hegyvidékek, rét-, legelőgazdálkodással és szarvasmarha-tenyésztéssel.
4. Mediterrán vidék, szőlő- és gyümölcsstermesztéssel.
5. A Vardar-vidék, szubtrópusi kultúrákkal.

A fenti öt táj viszonyainak megfelelően részletes adatokkal bizonyította a mezőgazdasági termelés sajátosságait ezeken a vidékeken.

Előadásának második részében a mezőgazdaságilag hasznosított talajok produktivitásának növelésére szolgáló eljárásokkal és ezek alkalmazásának lehetőségével foglalkozott. Megállapította, hogy jóformán minden vidéken jelentős lehetőség van a talajok termékenységének emelésére, azonban ennek konkrét megvalósítása vidékenként más és más intézkedéseket követel, a helyi természeti és termelési viszonyoknak megfelelően. Ilyen értelemben is elemezte Jugoszlávia egyes, egymástól eltérő jellegű területeit.

Előadásának befejező részében szoros kapcsolatba hozta a talajok termékenységének problémakörét a környezetvédelemmel, és utalt arra is, hogy a talaj mint az élővilág primer tápanyagforrása hivatott a jelen és jövő emberi generációinak ellátására. Néhány tényezőt is felsorolt, amelyekkel a talaj termékenységét megóvhatjuk és növelhetjük, különös tekintettel arra, hogy a mezőgazdasági területeket nem annyira kiterjeszteni, mint inkább óvni és produktivitásukat növelni indokolt. Ezzel kapcsolatban, mint előadásában más helyeken is, hangsúlyozta a műtrágyázás fontos szerepét, amelyen belül a jelenlegi periódusban Jugoszláviában a nitrogén-kérdés a legfontosabb.

MIHALIC professzor előadásához a plenáris ülésen néhány korreferátum hangzott el, amelyek közül Z. MADARIC előadása a növényi fehérjetermelés és műtrágyázás kapcsolataira, MANOJLOVIC és RAJKOVIC előadása a talajvizsgálatok és a műtrágyázás kapcsolataira, míg GLINTIC előadása a műtrágyázás szisztémájára, valamint a műtrágyák választékára vonatkozóan adtak értékes tájékoztatót.

A plenáris ülés után a tudományos előadások párhuzamosan folytak a Társaság hét bizottságában. A több, mint száz elhangzott előadás jó képet nyújtott a jugoszláv talajtan jelenlegi helyzetéről, azokról a kérdésekről, amelyekre a fő figyelmet fordították az elmúlt időszakban. Meg lehetett állapítani, hogy egyrészt azok az elméleti kérdések kaptak helyet a kongresszus programjában, amelyek a modern talajtani és agrokémiai alapkutatás vonatkozásában világszerte érdeklődést keltenek, másrészt azok a gyakorlati problémák, amelyeket a mezőgazdasági termelés ma Jugoszláviában felvet. Előbbiekre példaként szolgálhatnak a modern nukleáris és más mérőműszereknek a talajtanban és agrokémiában való felhasználásával kapcsolatos előadások, utóbbiakra pedig a műtrágyázással, öntözéssel és drenázzsal kapcsolatos dolgozatok. Az elhangzott előadásoknak sem nagy száma, sem jelentős tudományos anyaga nem teszi lehetővé, hogy azokat e rövid ismertetésben akár vázlatosan is tárgyaljuk, azonban a Jugoszláv Talajtani Társaság kongresszusi kiadványa az előadások teljes szövegét tartalmazza.

A Jugoszláv Talajtani Társaság IV. Kongresszusa nemcsak a Társaság életében volt komoly esemény, hanem tartalma és eredményei tekintetében nemzetközi viszonylatban is figyelemreméltó.

SZABOLCS ISTVÁN

Érkezett: 1972. szeptember 28.